

«Η εξέγερση του 1931, η στάση του ΚΚΚ και η Γ' Διεθνής»

Ένα ερώτημα που παρέμενε αναπάντητο για όσους ασχολούνται με τη σύγχρονη πολιτική ιστορία της Κύπρου, και ειδικά του κυπριακού κομμουνιστικού κινήματος, είχε να κάνει με τη στάση της Κομμουνιστικής Διεθνούς (Κομιντέρν) απέναντι στην πολιτική ιστορία του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου στη διάρκεια της εξέγερσης των Οκτωβριανών (1931).

Όλα αυτά τα χρόνια έχουν παρουσιαστεί αντιφατικές μαρτυρίες σχετικά με τους λόγους για τους οποίους ασκήθηκε αυστηρή κριτική στο ΚΚΚ.

Το βιβλίο «Η εξέγερση του 1931, η στάση του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου και η Γ' Διεθνής» των Σπύρου Σακελλαρόπουλου και Μανώλη Χουμεριανού, χρησιμοποιεί τα στοιχεία της Κομιντέρν και δίνει απάντηση σε αυτό το ζήτημα, φέρνοντας στο φως πλήθος πληροφοριών εντελώς άγνωστων μέχρι σήμερα. Πρόκειται για ένα δύσκολο εγχείρημα, καθώς ο Μανώλης Χουμεριανός, γνωρίζοντας άπταιστα Ρώσικα, χρειάστηκε να επισκεφθεί πολλές φορές το οίκημα όπου φυλάσσονται τα αρχεία της Κομιντέρν στη Μόσχα, για να τα εξασφαλίσει και να τα μεταφέρει στο βιβλίο μεταφρασμένα στα Ελληνικά. Ωστόσο, τα πρωτοεμφανιζόμενα αυτά έγγραφα αναδεικνύουν και άλλες διαστάσεις που επίσης δεν έχουν ερευνηθεί.

Αυτό που θέλουν οι συγγραφείς είναι να σταθούν στο τι ακριβώς γίνεται όταν λίγο μετά την εξέγερση του 1931 τα δύο ηγετικά στελέχη του ΚΚΚ, ο Χαράλαμπος Βασιλιώτης (Βάτης) και ο Κώστας Σκελέας, βρίσκονται στη Μόσχα, δίνουν τις εξηγήσεις τους στο Βαλκανικό Γραφείο της Κομιντέρν και υφίστανται αυστηρή κριτική.

Ο Σπύρος Σακελλαρόπουλος είναι καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Πανετίου Πανεπιστημίου (Αθήνα), στο γνωστό αντικείμενο Κράτος και Πολιτική Θεωρία και ο Μανώλης Χουμεριανός ανήκει στο Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανετίου Πανεπιστημίου.

Το βιβλίο παρουσιάστηκε την Τετάρτη 16 Φεβρουαρίου, στην παρουσία του κ. Σακελλαρόπουλου, από το Ινστιτούτο Ερευνών Προμηθέας.

«Κεραυνός εν αιθρία»

Όπως επεσήμανε ο κ. Σακελλαρόπουλος κατά την αντιφωνήσή του, για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το περιεχόμενο του βιβλίου θα πρέπει να ανατρέξουμε στη σημασία που είχε η εξέγερση των Οκτωβριανών, τονίζοντας ότι τα Οκτωβριανά «ήταν από μία άποψη κεραυνός εν αιθρία στην ήρεμη από πλευράς κοινωνικών διαμαρτυριών ζωή που διαβίωνε η Κύπρος».

Όπως εξήγησε, η τελευταία φορά που η κυπριακή κοινωνία έγινε θέρετρο εξεγερσιακών καταστάσεων ήταν στο μακρινό 1833, όπου έλαβαν χώρα οι τρεις περίπου ταυτόχρονες εξεγέρσεις ενάντια στην οθωμανική εξουσία. Αυτή η κοινωνική νηνεμία, σύμφωνα με τον κ. Σακελλαρόπουλο, διαταράσσεται από τη δυναμική της εξέγερσης των Οκτωβριανών.

Αυθόρμητο κίνημα για Ένωση και κατάργηση των νέων φόρων

Εμβαθύνοντας τόσο - όσο να έχουμε μια γενική εικόνα για μια περίοδο που είναι άγνωστη ακόμη και στους Κύπριους, ο Σ. Σακελλαρόπουλος προσθέτει ότι ήταν ένα αυθόρμητο κίνημα που προκάλεσε η γνωστοποίηση στον λαό της Λευκωσίας της παραίτησης του Νικόδημου Μυλωνά από το Νομοθετικό Συμβούλιο, ως συνέπεια της αύξησης της φορολογίας. Μια μεγάλη πορεία ξεκίνησε από τη Φανερωμένη και έφτασε στο Κυβερνείο, το οποίο σε λίγη ώρα τυλίχτηκε στις φλόγες. Τις επόμενες μέρες η εξέγερση είχε εξαπλωθεί και στις υπόλοιπες πόλεις αλλά και σε αγροτικές περιοχές, με αίτημα την Ένωση με την Ελλάδα και την κατάργηση των νέων φόρων. Η βρετανική διοίκηση για να την καταστείλει θα αναγκαστεί να ζητήσει στρατιωτική ενίσχυση από το εξωτερικό».

Η πολιτική καταδίκη της ηγεσίας του ΚΚΚ από την Κομιντέρν

Σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή του ΚΚΚ, υπέδειξε ότι «αρχικά ήταν διατακτικό να συμμετέχει στο κίνημα, αλλά θα το αποφασιίσει στη συνέχεια συμφωνώντας και να συμμαχήσει με την πλευρά της Εκκλησίας και των Ενωτικών. Ωστόσο η βρετανική καταστολή και οι συλλήψεις των ηγετών του ΚΚΚ (Βάτης και Σκελέα) θα σταματήσουν τους σχεδιασμούς του κόμματος».

Οι Βάτης και Σκελέας θα εξοριστούν στη Βρετανία και στη συνέχεια θα καταφύγουν στην ΕΣΣΔ. Εκεί θα κληθούν από το Βαλκανικό Γραφείο της Γ' Διεθνούς για να δώσουν εξηγήσεις για τη στάση του κόμματος απέναντι στην εξέγερση. Στην πραγματικότητα η τότε ηγεσία του ΚΚΚ βρέθηκε να κατηγορείται και από την Κομιντέρν αλλά και από το εσωτερικό της. Από την Κομιντέρν γιατί θεωρήθηκε πως κακώς το κόμμα συμμαχόσε με τους Ενωτικούς και δεν προχώρησε σε ένοπλη εξέγερση με σκοπό την κατάκτηση της εξουσίας. Από εσωτερικό διότι αναδείχθηκαν αντιθέσεις αφενός μεταξύ του τότε εκπροσώπου του κόμματος στην Κομιντέρν, Π. Σέρβα (που είχε στη Μόσχα το ψευδώνυμο Γ. Νπισιώτης) και της ηγεσίας του ΚΚΚ, αλλά αφετέρου και εκείνης που υπέβρασαν μεταξύ Βάτης και Σκελέα. Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι η πολιτική

ΣΠΥΡΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΧΟΥΜΕΡΙΑΝΟΣ

Η εξέγερση του 1931,
η στάση του Κομμουνιστικού
Κόμματος Κύπρου
και η Γ' Διεθνής

Μέσα από τα επίσημα έγγραφα
της Κομμουνιστικής Διεθνούς

καταδίκη της ηγεσίας του κόμματος από την Κομιντέρν.

Το τελικό συμπέρασμα, στο οποίο κατέληξε ο Σ. Σακελλαρόπουλος, είναι πως μέσα στις πολύ δύσκολες συνθήκες εκείνης της περιόδου το ΚΚΚ κατόρθωσε να έχει μια σημαντική δράση εντός της κυπριακής κοινωνίας. Τα όποια λάθη και παραλείψεις της ηγεσίας του αποτελούν στοιχεία της απειρίας που το χαρακτήριζε και σε καμία περίπτωση δεν ακυρώνουν τη συνολική προσφορά ούτε δικαιολογούν την ισοπεδωτική κριτική που του ασκήθηκε από την Κομιντέρν, η ηγεσία της οποίας αγνοούσε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κυπριακής κοινωνίας.

Α. Αλέκου: Το βιβλίο έρχεται να καλύψει ένα ιστορικό κενό

Στην ομιλία του ο ιστορικός Αλέξης Αλέκου χαρακτήρισε το βιβλίο αυτό ως δώρο προς τους Κυπρίους και ειδικότερα σε αυτούς που μελετούν την ιστορία της κυπριακής Αριστεράς. Πρόσθεσε πως το βιβλίο έρχεται να καλύψει ένα ιστορικό κενό και να επιβεβαιώσει ότι η ιστορική έρευνα δεν σταματά ποτέ, αυτά που ξέρουμε σήμερα ενδοχερμών να ανατραπούν με νέα ευρήματα.

Ακόμα, υπογράμμισε ότι οι συγγραφείς του είναι αυστηρά προσπλωμένοι στα έγγραφα απολογισμού των ηγετών του ΚΚΚ, μέσα από τα οποία βέβαια προκύπτουν πολλές ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Ο ρόλος του Σέρβα και η σχέση του με τον Βάτη, αλλά και με τον Πανόφ (τον Στυλιανό Τριανταφύλλου), ένα νέο σε μας πρόσωπο με μεγάλη ισχύ, επίσης τα εσωτερικά ζητήματα μεταξύ Σκελέα και Βάτη, όλα αυτά αποτυπώνονται με σεβασμό αφενός στους πρωτοπόρους Κύπριους κομμουνιστές και παράλληλα με σεβασμό στην ιστορική επιστήμη και την ιστορική έρευνα.

Επεσήμανε δε, ότι οι συγγραφείς προσθέτουν σε μια συζήτηση που κρατάει εδώ και αρκετά χρόνια στην Αριστερά σε σχέση με το ζήτημα της Ένωσης ως αντι-αποικιακού συνθήματος και στόχου και καταθέτουν τη δική τους προσέγγιση όχι συνολικά, αλλά ενταγμένη στο πλαίσιο της εξέγερσης του '31, η οποία είναι κορυφαία στιγμή του αγώνα ενάντια στην αποικιοκρατία και ήρθε ως αποτέλεσμα της άγριας εκμετάλλευσης των αγροτών και των εργατών, της εξοντωτικής επιβολής φόρων και δασμών που οδηγούσαν σε εξαθλίωση και απελπισία μεγάλη μερίδα του λαού. Εντοπίζουν την αντίφαση που αντιμετώπιζε το ΚΚΚ, όπου εύκολα μεν εξέφραζε τα αιτήματα του λαού για κοινωνικοοικονομικές μεταρρυθμίσεις, δύσκολα όμως επικοινωνούσε με τα λαϊκά εκείνα στρώματα που υποστήριζαν την Ένωση.

Η έρευνα των ακαδημαϊκών
Σ. Σακελλαρόπουλου και Μ.
Χουμεριανού έρχεται να καλύψει ένα
ιστορικό κενό

Το βιβλίο φέρνει για πρώτη φορά στο
φως επίσημα έγγραφα της Κομιντέρν

Ο ρόλος του Σέρβα, η σχέση του με
τον Βάτη και τον Πανόφ, καθώς και
τα εσωτερικά ζητήματα μεταξύ Σκελέα
και Βάτη

Μπορείτε να προμηθευτείτε το
βιβλίο από το Ινστιτούτο Ερευνών
Προμηθέας - Εκδόσεις «Τόπος»